
SCHILDERSZIEKTE RAAKT NIET ALLEEN SCHILDERS

FACTSHEET OVER CSE

1 MAART 2023

Simone Aarendonk – Instituut Asbestslachtoffers
Ruud Berkhout – Sociale Verzekeringsbank

Schildersziekte raakt niet alleen schilders

Factsheet over CSE

De schildersziekte (CSE, OPS) is een ziekte die door langdurige blootstelling aan organische oplosmiddelen wordt veroorzaakt. Niet alleen schilders staan bloot aan oplosmiddelen, maar ook autospuiters, drukkers, schoonmakers en woningstoffeerders. Oplosmiddelen zitten onder meer in verf, lijm, inkt en schoonmaakmiddelen. Bij langdurig gebruik tasten ze het zenuwstelsel aan, waardoor er hersenschade optreedt. CSE is de afkorting van 'chronic solvent-induced encephalopathy'.

Sinds de start van de regeling CSE in maart 2020 heeft het [OPS-Loket](#) 568 aanvragen in behandeling genomen. Tot en met 31 december 2022 hebben 356 aanvragers de tegemoetkoming ontvangen. 167 aanvragen zijn afgewezen. De belangrijkste reden voor een negatief advies was dat geen CSE kon worden vastgesteld.

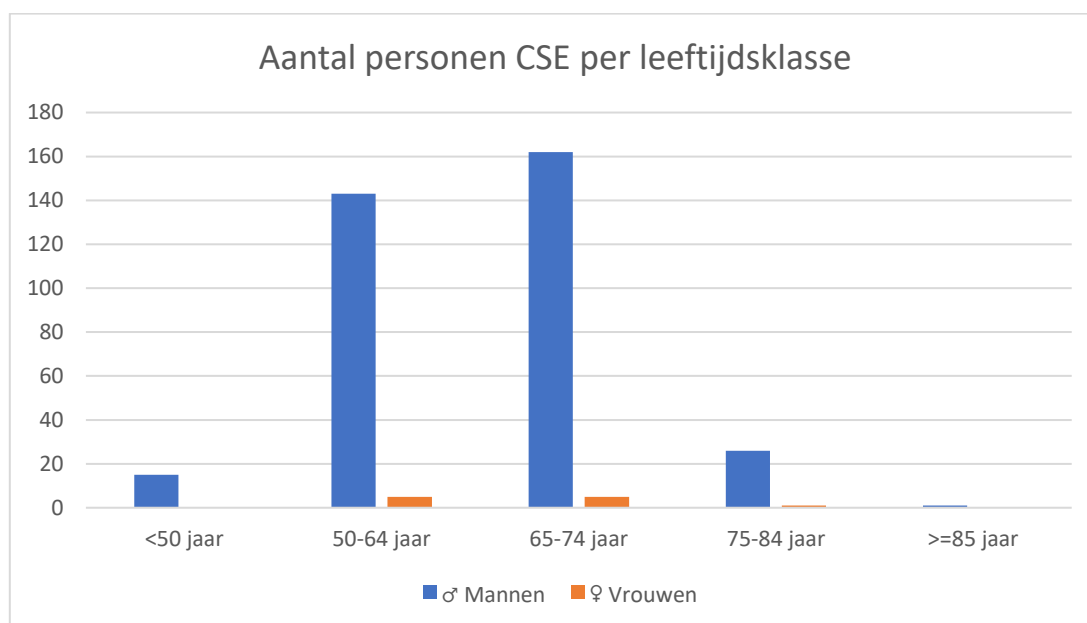
In samenwerking met de SVB heeft het [OPS-Loket](#) van de mensen die de tegemoetkoming hebben ontvangen kenmerken als geslacht, leeftijd en woonplaats geanalyseerd en onderzocht in welke sectoren en beroepen de blootstelling heeft plaatsgevonden.

Belangrijkste gegevens

- Mensen met CSE zijn bijna altijd man en meestal tussen de 50 en 75 jaar op het moment van aanvraag van de tegemoetkoming.
- De meeste mensen met CSE wonen in Overijssel, Noord Brabant of Gelderland.
- De belangrijkste bronnen van blootstelling aan oplosmiddelen zijn in volgorde van omvang: schildersbedrijven in de bouwnijverheid, garages en autospuiterijen, de hout-,meubel, metaalproducten- en grafische industrie.
- Schilders, autospuiters, verfspuiters, drukkers en stoffeerders zijn de beroepsgroepen met de meeste slachtoffers.
- De meeste slachtoffers zijn in de jaren 80 en 90 van de vorige eeuw aan oplosmiddelen blootgesteld.
- 70% van de slachtoffers verklaart zonder beschermingsmiddelen te hebben gewerkt.
- Thinner en synthetische verf zijn de meest genoemde materialen, gevolgd door (synthetische) lakken (47).

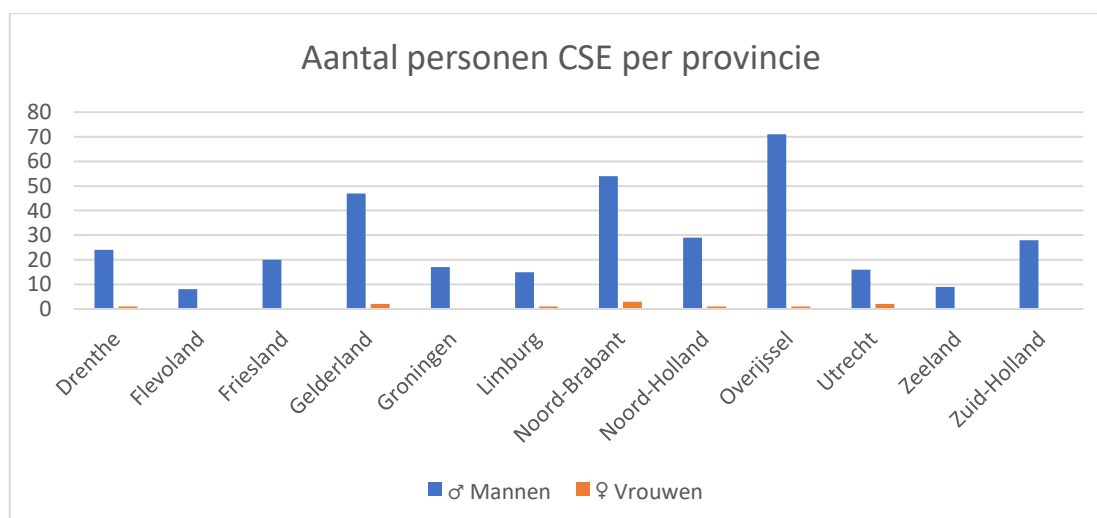
Leeftijd

De figuur hierna laat zien dat verreweg het grootste deel (88%) van de groep tussen de 50 en 75 was op het moment van aanvraag van de tegemoetkoming. Iets meer dan de helft (54%) was boven de 65.

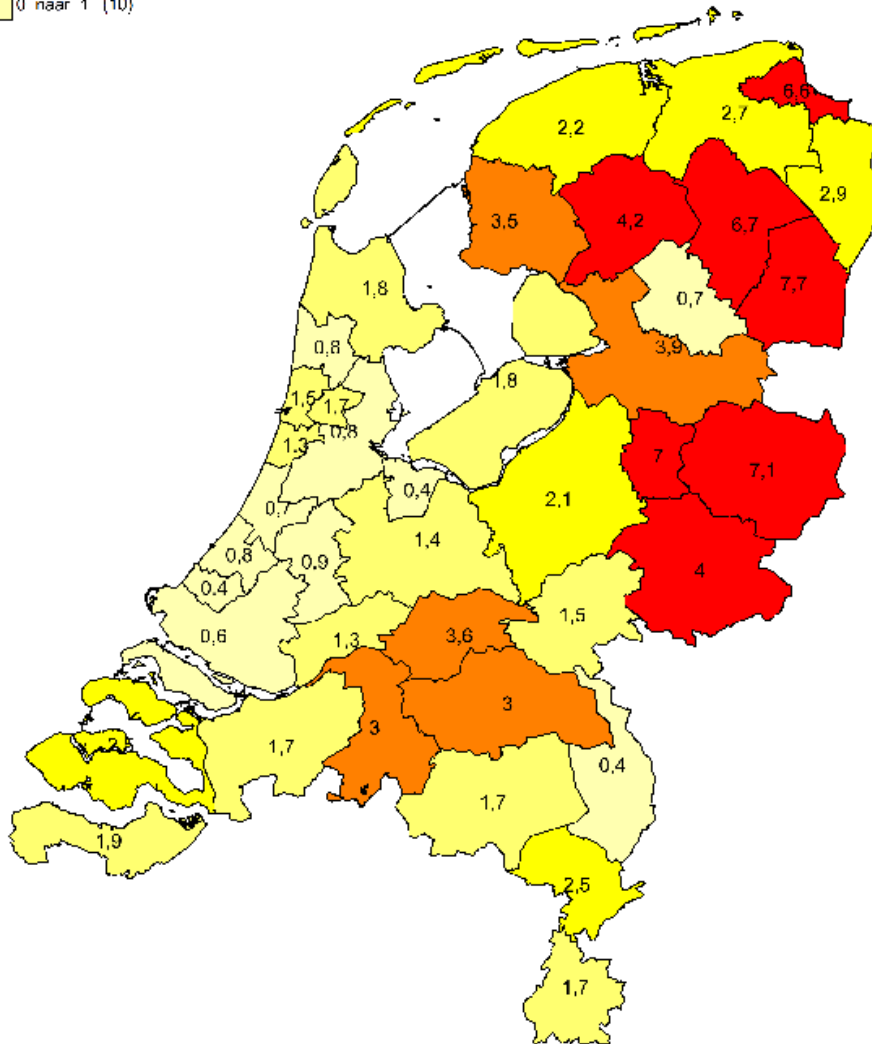
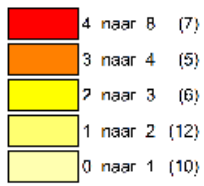

Waar wonen mensen met CSE

In de tabel hierna is te zien dat de meeste mensen met de schildersziekte in de provincies Overijssel (20%), Noord-Brabant (16%) of Gelderland (14%) wonen. De reden waarom met name deze provincies naar voren komen is onduidelijk. De plattegrond laat de verdeling over het land per 100.000 inwoners per [Corop](#) regio zien. Hier laten de (noord)oostelijke regio's de hoogste aantallen zien.

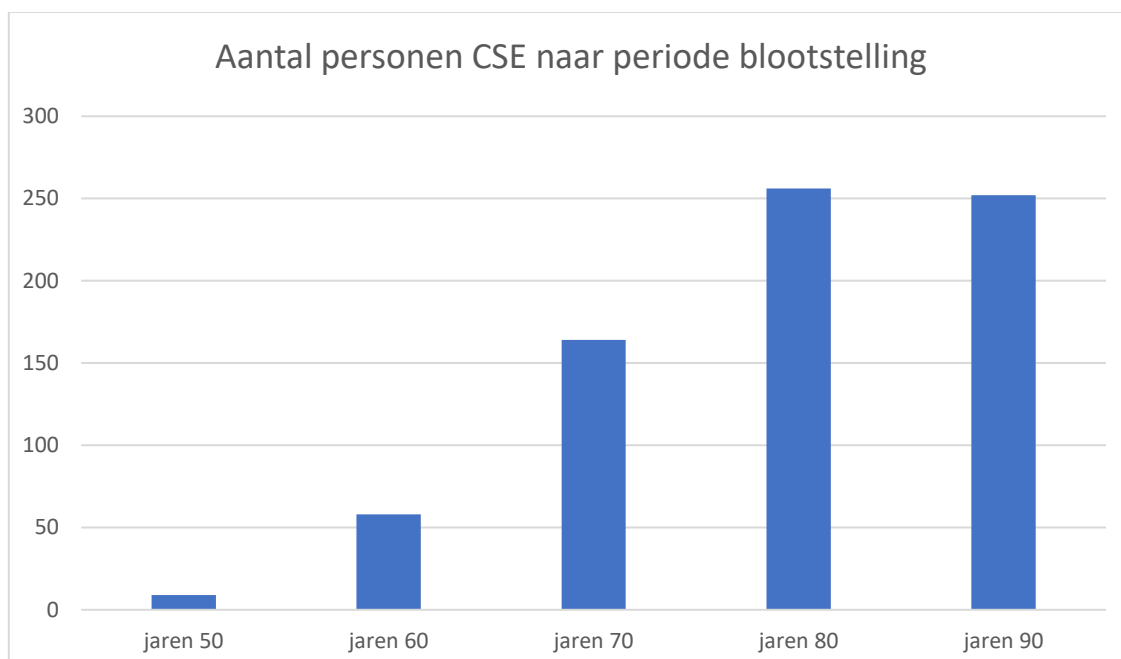
Verdeling mensen met CSE

Aantal mensen met tegemoetkoming CSE per 100.000 inwoners, naar woonplaats per Corop-regio

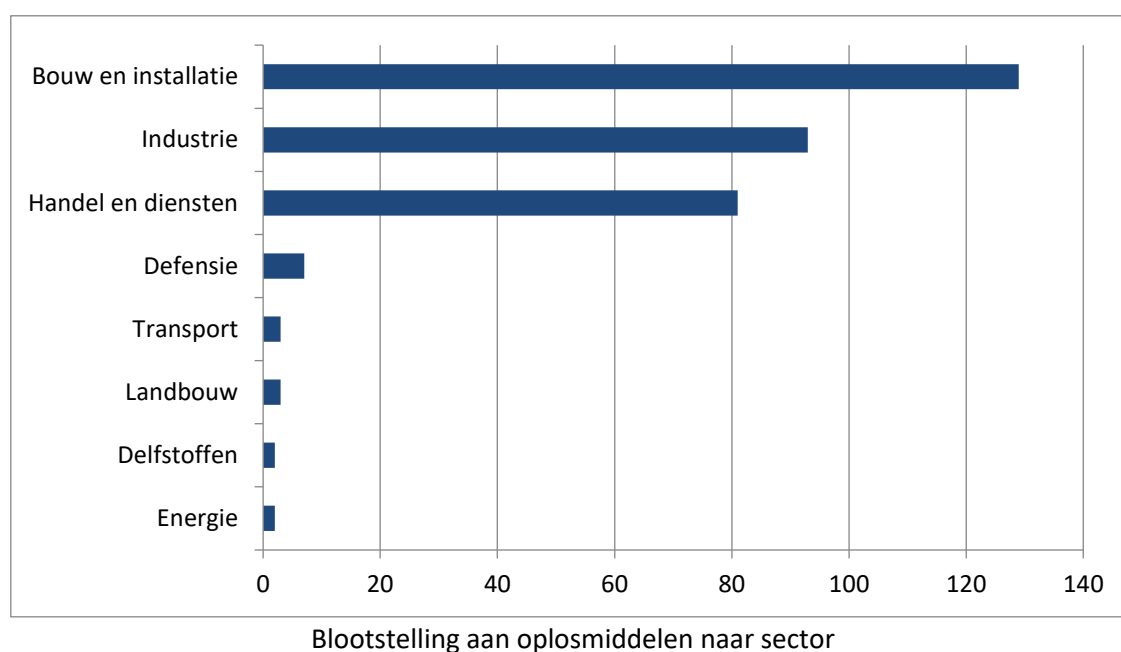
Wanneer heeft de blootstelling plaatsgevonden

De meeste blootstellingen hebben in de jaren '80 van de vorige eeuw plaatsgevonden (34,6%), gevolgd door de jaren '90 (34,1%), de jaren '70 (22,2%) de jaren '60 (7,8%) en de jaren '50 (1,2%). De figuur hieronder laat de ontwikkeling in de blootstelling aan oplosmiddelen per periode zien.

Sectoren met blootstelling aan oplosmiddelen

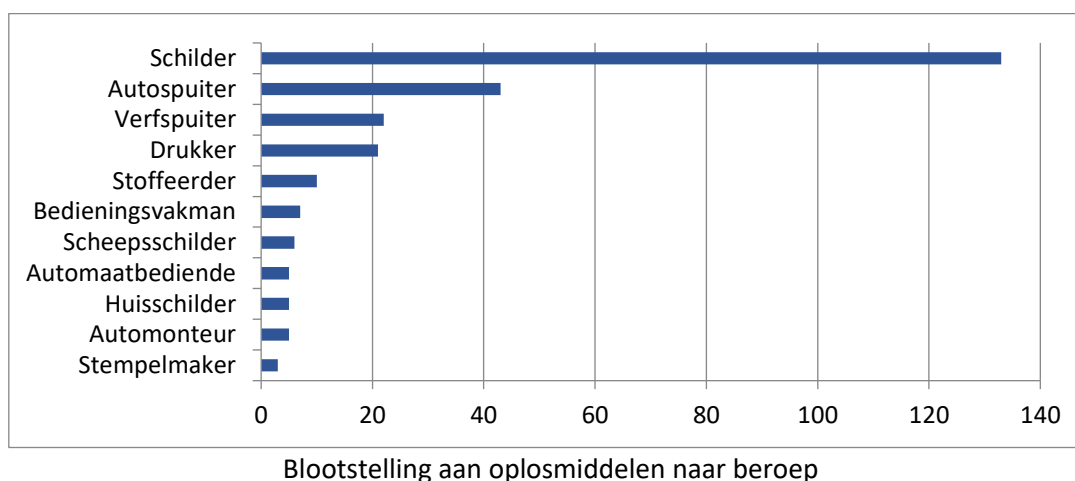
Schildersbedrijven in de bouwnijverheid zijn de belangrijkste bron van blootstelling aan oplosmiddelen voor mensen met CSE. In de industrie (29%) gaat het vooral om de hout- en meubel-, metaalproducten en grafische industrie. In de sector Handel en Diensten gaat het meestal om garages en autospuiterijen (16%), maar ook de woningtextiel en stoffering worden genoemd.

Beroepen met blootstelling aan oplosmiddelen

In de figuur hieronder is per aanvrager het beroep geselecteerd waarin men het langst heeft gewerkt en heeft verklaard aan oplosmiddelen te zijn blootgesteld.

Zoals verwacht zijn veel schilders (51%) het slachtoffer geworden van het werken met oplosmiddelen. Daarnaast is te zien dat ook autospuiters (17%), verfspuiters (8%), drukkers (8%) en stoffeerders (4%) risico hebben gelopen.

Hoe heeft de blootstelling plaatsgevonden

In verreweg het grootste deel van de aanvragen heeft de blootstelling in een binnenruimte plaatsgevonden. Van deze groep verklaart de helft uitsluitend binnen te zijn blootgesteld, en de andere helft zowel binnen als buiten. 70% van de slachtoffers verklaart zonder beschermingsmiddelen te hebben gewerkt. Thinner en synthetische verf zijn de meest genoemde materialen (resp. 93 en 66 keer) gevolgd door (synthetische) lakken (47). Middelen die minder vaak werden genoemd zijn: terpentine, ammonia, afbijtmiddel, primer en inkt.

